

(Az Aviva képzőművészeti díj kiállítása november 7-ig látható a Műcsarnokban) [Élet és Irodalom](#)

Többen azt mondták tavaly, az első Aviva-díj kiosztásakor, hogy a művészek neve a pénzért folyó versenyben áruvédjeggyé silányult; ezen a problémán akkor sokat és sekélyen lehetett vitatkozni. A szervezők a tavalyi fenntartásoknak most mintegy elébe mentek, és már a Műcsarnok homlokzatára kihelyezték a kiállítás hirdetéseként az „Ez hat” feliratot, ami épp annyira szellemes, mint egy igazi mosóporreklám. A szöveg mellett egy csészéből hatféle tea címkéje lóg ki, rajtuk a díjra jelölt művészek neve áll. Ezen a vonalon nincs értelme tovább gondolkodni, tanulságul elég annyi, hogy a kortárs képzőművészet és az üzleti világ összecsiszolódására még néhány évet várni kell. Vannak azért biztató jelek ezen a területen is, a kiírás például finomodott a tavalyihoz képest: a zsűrinek csak az elmúlt három év munkáit kell figyelembe vennie.

A tavalyi év legüdítőbb tapasztalata - a díj megszületésének tényén túl - az volt, hogy a versenyhelyzetről, a magántőke és az állami intézmény kapcsolatának problémáiról folytatott vitától tulajdonképpen teljesen függetlenül a művészek két-két teremben elrendezett munkái rendkívül színvonalas kiállítást adtak ki, amely - szinte magától - reprezentatív mintát adott a kortárs magyar képzőművészet fontos gondolataiból. A reprezentatív jelleg és a fontosság szempontjából nehéz összevetni két kiállítást, de ha lehet, akkor az idej talán még jobban sikerült. A kiírás pontosítása nyomán legalábbis frissebb lett a merítés: ami és ahogy ki van állítva, mind aktuális, ráadásul majdhogynem egynemű. Ha Batykó Róbert külön világot alkotó tárgy-képeit zárójelbe tesszük, akár egységes kurátori koncepcióról is beszélhetnénk: a kétezres évek jellegzetes festményei a középső teremben - valamint kicsit szerencsétlenül a bal hátsó sarokba számúzva - a klasszikus művészetfelfogáshoz jobban kötődő tömör magként helyezkednek el, körülöttük a fotóból, illetve konceptualista elképzelésekből kiinduló többiek.

Ami közös bennük, az a színvonalon túl a gondolatok nemzetközi kompatibilitása. Körbenézve megállapítható, hogy a díjra jelölt művészek itt kiállított művei a világ bármely művészeti seregszempléjén jelen lehetnének, és nem lógnának ki onnan, sem gondolati tartalmukat, sem nyelvezetüket tekintve. Közülük azonban egy kivételével mindegyik a helyi - magyar, közép-, kelet-, illetve kelet-közép-európai - kontextusból táplálkozik, metaforái innen származnak, mondanivalójukat az itt élők értik meg gyorsabban és pontosabban. A kivétel a Párizsban működő Sociétés Réaliste csoport, Gróf Ferenc és Jean-Baptiste Naudy, akik installációjukban most is globális hálót feszítenek ki, hogy abban gondolatok, politikai és társadalmi, közgazdasági és képzőművészeti konnotációk akadjanak fenn, az Amerikában ikonikus Ayn Randtól a Szovjetunióban sokáig elfeledett Jevgenyij Haldejig. Németh Hajnal már hosszú ideje inkább Berlinben él, az elmúlt években Budapesten is bemutatott munkái az ottani mércével készültek. A Kiscelli Múzeumban látott balesetes BMW most szakralitásától megfosztva hoz létre új

jelentésmezőt, a Stúdió Galériában látott, *Marseillaise*-t éneklő, tüntetést imitáló társaság nem olyan meglepő, mint elsőre, az Ernst Múzeumban látott, videóra komponált Bach-feldolgozás, az *Air Out* viszont ötödik nézésre is ugyanolyan finom és elementáris. A Tehnica Schweiz formáció, Rákosi Péter és László Gergely, már nevében is csak ironikusan kötődik a külföldhöz. Fotóik, az elmúlt években készült és lazán egymásra épülő projektek, amelyek látásmódjukban és legtöbbször tárgyukban is a fotósok környezetéhez, jelenéhez és emlékezetéhez kötődnek, most újrarendezve jelennek meg a falakon. Aki most látja először a képeket, valószínűleg az is felismeri a projektek természetességét; így együtt és utólag szinte minden ötlet és forma kézenfekvőnek és logikusnak tűnik. Esterházy Marcell műterem-sorozatánál kézenfekvőbbet és klasszikusabbat elképzelni is nehéz: a fotográfiai egypercesekből a kortárs magyar művészek portré-panteonja rajzolódik ki. A Szerbiából származó Katarina Šević saját világát akarja újra bebútorozni, abból kiindulva, hogy a környezetét egykor kirajzoló régi és valódi bútorok, mintha ma már -mindenen túl - nem lennének alkalmasak arra, hogy betöltsék funkcióikat. Így lesz a zongorából ülőpad, a spanyolfalra így kerül a kúszó katona intarziája.

Valamennyi művészen közös, hogy műveikben környezetük és emlékezetük lenyomatait nyújtják, miközben - ezzel egyidejűleg - a lenyomatok önmagukon átszűrt, újrászervezett és -rendezett változatait kínálják a nézőnek - új, átláthatóbb, de újraértelmezendő valóságként. A megközelítés kettőssége két megrázó videóban éri el a csúcspontját. Az egyik Esterházy Marcell drámai etűdje, amelyben a *Sípoló macskakő* című Gazdag Gyula-film egy rövid jelenetéből kiemelve a művész nagyapja látható. A kiemelt apró gesztus feldolgozása nem más, mint a *Javított kiadás* - az apa szembenézése a személyes történelem átíródásával - megint csak egyperces vizuális függeléke. A másik videó Katarina Šević és László Gergely közös alkotása, egy szerbül elmondott újkori mese a volt Jugoszláviából vagy a világ bármely más tájáról, a két alkotó közös kertjében gyűjtött tárgyakkal, egy elsüllyedt világ emlékeivel aláfestve. Tulajdonképpen leírhatatlan videók - saját szemmel kell látni.